OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ Lausunto 30.01.2019

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

ASIA: HE 266/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kasvupalveluvirastosta, kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain 37§:n muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Pyydettynä lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa:

Laki Kasvupalveluvirastosta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Kasvupalveluvirastosta, jonka tehtävänä olisi muun muassa kehittää, tuottaa ja hankkia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun laissa tarkoitetut valtion ja maakuntien sekä Uudenmaan kuntayhtymän yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat sekä kasvupalveluihin liittyvät digitaaliset ja sähköiset palvelut.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä, että valtion ja maakuntien järjestämien kasvupalvelujen käyttöön tuotetaan yhteiset sähköisten ja digitaalisten palvelujen tietojärjestelmät ja alustat ja että niiden tuottaminen ja ylläpitäminen hoidetaan yhdestä valtion virastosta. Kehittämistyössä on tärkeä huomioida, että alusta mahdollistaa yhteensovittamisen myös muiden hallinnonalojen julkisten sähköisten alustojen ja palvelujen kanssa, esimerkiksi oppijan ekosysteemin palvelujen ja rahoitukseen liittyvien palveluiden kanssa, esim. luovien alojen osalta. Muuten vaarana on, että samaan tarkoitukseen luodaan useita julkisia sähköisiä alustoja ja syntyy palveluita, jotka eivät ole yhteentoimivia keskenään.

Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettujen maakunnallisten ja valtakunnallisten kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä. Käsittelyä varten olisi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä sekä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä.

Ammatillisen työvoimakoulutuksen nykytila

Osana toisen asteen reformia tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta toisen asteen ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle vuoden 2018 alusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa työvoimakoulutuksen järjestämistä ammatillisen koulutuksen järjestämisluvilla sekä vuosittaisilla suoritepäätöksillä, jossa osa koulutuksen järjestäjälle myönnettävästä valtionosuudesta kohdennetaan työvoima-koulutukseen. Ainoastaan järjestämisluvan saaneille toimijoille voidaan myöntää työvoimakoulutukseen tarkoitettua valtionosuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee työ- ja elinkeinoministeriötä ennen kuin tekee päätöksiä työvoimakoulutuksen järjestämisluvista ja rahoituksesta.

Työvoimakoulutuksen opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin tällä hetkellä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3

§:ssä säädetään. Mainitun säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta siis poikkeaa muusta ammatillisen koulutuksen opiskelijavalinnasta. Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Opiskelijavalinnan toteutuksesta sovitaan yhdessä koulutuksen järjestäjän ja TE-toimiston kanssa, mutta TE-toimisto tekee lopullisen valintapäätöksen työvoimakoulutukseen.

Koulutuksen järjestäjä ja TE-hallinto tekevät yhdessä työvoimakoulutuksen suunnittelua ja kohdentamista esimerkiksi eri asiakasryhmille. Koulutustarpeen määrittely perustuu osaltaan työ- ja elinkeinohallinnon ennakointitoimintaan ja koulutuksen järjestäjät käyvät alueensa ELY-keskusten kanssa vuoropuhelua työvoimakoulutuksen kohdentamisesta koulutuksen järjestäjälle myönnettyjen resurssien puitteissa.

Vuonna 2019 valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa on asetettu ammatillisen koulutuksen tavoitteelliseksi opiskelijavuosien määräksi enintään 180 000 opiskelijavuotta, mistä työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen kohdennettava tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä on vähintään 8 600 opiskelijavuotta.

Ammatillinen työvoimakoulutus kasvupalvelu-uudistuksen jälkeen
Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat yhdessä keskustelleet, että kasvupalvelu-uudistuksen myötä tällä hetkellä julkisessa työvoima- ja yrityspalvelulaissa työvoimakoulutuksesta säädetty tullaan jatkossa sisällyttämään lakiin ammatillisesta koulutuksesta, eikä lakiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista. Tavoitteena kuitenkin on, että työvoimakoulutuksen nykykäytäntö säilyy eli maakunnilla on jatkossakin mahdollisuus vaikuttaa työvoimakoulutuksen kohdentamiseen ja maakunta vastaa opiskelijavalinnasta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla toteutettavaan työvoimakoulutukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti em. tehtävän toteuttamiseksi lausunnossaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä lisäyksiä eräisiin pykäläluonnoksiin. Hallituksen esityksessä todetaan, ettei työvoimakoulutukseen liittyvien tarpeiden huomioiminen ollut mahdollista hallituksen esityksen jatkovalmistelun yhteydessä, vaan ne on tehtävä myöhemmin erikseen. Alla tärkeimmät lisäysehdotukset jatkovalmisteluun huomioitavaksi:

> ***8§ Käyttöoikeuden myöntäminen rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään***
> Asiantuntijoilla, joiden tehtävänä on ohjata kasvupalvelujen asiakkaita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen, tulisi olla käyttöoikeus rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän.
>
> ***10§ Henkilöasiakastietoaineiston käyttötarkoitus***
> Henkilöasiakastietoaineiston yhdeksi käyttötarkoitukseksi tulisi lisätä myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijaohjaus, opiskelijavalinta ja työvoimakoulutuksen toteuttamiseen liittyvät tehtävät.
>
> ***11§ Tietosisältö***
> Tietosisällön tulisi olla riittävä myös työvoimakoulutuksen toteuttamiseen ja seurantaan liittyen.
>
> Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa myös, että henkilöasiakkaan koulutusta ja ammatillista osaamista koskevan tiedon osalta on syytä huomioida yhteensovitus ja rajapinnat perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon (Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

884/2017), jotta tiedot ovat yhteensopivia oppijan ekosysteemin palvelujen kanssa mahdollistaen asiakkaan sujuvan siirtymän oppijan palveluihin.

Myös maahanmuuttaja-asiakkaat hyötyisivät siitä, että palvelutarpeen arvioimisen ja palveluihin ohjaamisen kannalta oleellisia tietoja on tallennettu henkilöasiakas-tietoaineistoon ja niitä voitaisiin hyödyntää ohjauksessa ja siirtymissä esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen.

17 § Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä
Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän pykälän 17 ja perustelujen mukaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytetään alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain yms. lisäksi myös muiden julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että tietosisällöt ovat riittävät myös luovien alojen toimintamahdollisuuksien toteutumiseen ja seurantaan. Lisäksi ministeriö katsoo, että eri viranomaisten ja muiden rahoitusta myöntävien tahojen tulisi voida käyttää järjestelmää mm. omien rahoitustietojensa seurantaan sekä seurata muiden rahoittajien myöntämiä rahoituksia, jotta tiedonkulku eri viranomaisten välillä vahvistuu ja yritysrahoitusta voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti rahoituspolun eri vaiheissa sekä välttää päällekkäisten tukien myöntämistä.

18 § Tietojen tallentaminen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään
Koskien tietojen tallettamista yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään (18 §) sekä pykälän yksityiskohtaisia perusteluja, opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että pykälässä mainitun mukaisesti myös muut viranomaiset voivat tallentaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä. Näin saataisiin eri rahoittajien asiakkaat samaan järjestelmään.

23§ Tiedot maakunnallisista kasvupalveluista
Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kasvupalvelu-uudistus tuo palvelutuotantoon ison muutoksen, ja pitää tärkeänä, että kasvupalvelu-uudistusta ja sen vaikuttavuutta pystytään seuraamaan luotettavasti ja vertailukelpoisesti koko maassa. Erityisesti palveluohjauksen ja palveluketjujen osuvuutta ja vaikuttavuutta tulisi seurata. Kokonaiskuvan ylläpitäminen maakuntien ja valtion kasvupalvelupolitiikan toimeenpanosta ja vaikutuksista edesauttaa myös poikkihallinnollista yhteistyötä ja yhteensovittamista mm. nuoriso-, kulttuuri- (mm. luova talous ja luovat alat) ja koulutuspolitiikan kanssa valtakunnan tasolla.

Tiedonsaantioikeus
Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että yhteistyöhön ja tiedon kulkuun on syytä kiinnittää erityistä huomiota asiakkaan siirtymävaiheessa, jotta maakunnan tai palveluntuottajan keräämät tarvittavat tiedot ovat käytettävissä asiakkaan siirtyessä esimerkiksi koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisen koulutuksen hakeutumisvaiheessa sekä henkilökohtaistamisprosessissa olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää kasvupalveluissa kartoitettuja tietoja, esimerkiksi aiemmasta työhistoriasta ja mahdollisesti sovituista uratavoitteista tai osaamisen kartoittamisen tuloksia. Maahanmuuttajan osalta moninkertaisen testauksen välttämiseksi alkukartoituksessa tehtyjen oppimisvalmiuksien ja kielitason arvioinnin tuloksia pitäisi myös pystyä hyödyntämään esimerkiksi opiskelijavalinnassa aikuisten perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että tiedonsaantioikeudesta voidaan säätää aina kyseisen substanssilain alla. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää ottamaan tämän huomioon jatkovalmistelussa.

Laki turvallisuusselvityslain 37§:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lisätietoja
Opetusneuvos Tiina Polo, 0295 33 0022
Hallitussihteeri Emma Thomasén, 0295 33 0333